

ΝΟΡΑ ΠΥΛΟΡΩΦ

ΣΥΝΕΝΟΧΟΙ

Μυθιστόρημα



ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Συνένοχοι**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Νόρα Πολόρωφ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Χρυσούλα Τσιρούκη
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΟΦΥΛΛΟΥ: Τζίνα Γεωργίου
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Βάσω Βύρρα

© Νόρα Πολόρωφ, 2018
© Φωτογραφίας εξωφύλλου: Valentino Sani/Arcangel
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2018

Πρώτη έκδοση: Μάρτιος 2018

Έντυπη έκδοση ISBN 978-618-01-2544-3
Ηλεκτρονική έκδοση ISBN 978-618-01-2545-0

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδείας του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.

Έδρα: Τατοΐου 121, 144 52 Μεταμόρφωση
Βιβλιοπωλείο: Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα
Τηλ.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • http://blog.psychogios.gr

PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Head Office: 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece
Bookstore: 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece
Tel.: 2102804800 • fax: 2102819550 • e-mail: info@psychogios.gr
www.psychogios.gr • http://blog.psychogios.gr

ΝΟΡΑ ΠΥΛΟΡΩΦ

ΣΥΝΕΝΟΧΟΙ



Περιεχόμενα

Το τρένο.....	13
Η Φελίτσια.....	63
Προσωπική μυθολογία.....	99
Cuīra και lacrima.....	183
Επίλογος	245
Σημειώσεις	247

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ
ΤΗΣ ΝΟΡΑΣ ΠΥΛΟΡΩΦ

*Καθρέφτες θαμποί – τέσσερις ιστορίες
και μια αληθινή, Ιανός, 2004*
Η ανάσα στο σβέροκο, Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2011
Το διαμαντένιο Άλφα, Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 2015

*Ο άνθρωπος τελικά δεν είναι εντελώς ένοχος,
αφού δεν άρχισε αυτός την Ιστορία, ούτε και
εντελώς αθώος, αφού τη συνεχίζει.*

Αλμπέρ Καμύ

Στην καθολική θρησκεία το αμάρτημα θεωρείται παράπτωμα και παράβαση του θεϊκού νόμου. Σωτηρία είναι η ικανοποίηση της θείας δίκης με την τιμωρία του αμαρτωλού.

Η εκκλησία εξισώνεται με δικαστήριο και σωφρονιστήριο. Ο αμαρτωλός παρομοιάζεται με ποινικό εγκληματία, κακοποιό και ένοχο, ενώ άγιος θεωρείται ο δικαιωμένος αμαρτωλός. Ο εξομολόγος λειτουργεί σαν ανακριτής, εισαγγελέας και δικαστής. [...]

Η Ορθοδοξία πρεσβεύει τη θεραπευτική ιατρική, ιαματική αντίληψη κατά την οποία η αμαρτία θεωρείται αστοχία (από το ελληνικό ρήμα «αμαρτάνω», που σημαίνει «αστοχώ», «αποτυγχάνω τον στόχο μου»), υπαρξιακή αδυναμία του ανθρώπου, ασθένεια της ανθρώπινης φύσης, οντολογικό νόσημα και αδυναμία του ανθρώπου. [...]

Σωτηρία είναι η θεραπεία του ασθενούς ανθρώπου, η ίαση και η ιατρεία του από τα πάθη. Η εκκλησία παρομοιάζεται με ιατρείο ψυχών και σωμάτων, ο αμαρτωλός παρομοιάζεται με ασθενή.

Από το *Θρησκευολογικό λεξικό*,
επιμέλεια Μάριου Μπέζγου,
Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, 2000

Η ιστορία είναι αληθινή. Σχεδόν. Με στοιχεία μυθοπλασίας.

ΤΟ ΤΡΕΝΟ

*Η ντροπή είναι ο Θεός
που σου λέει ότι έκανες λάθος.*

Η Έλλη διηγείται

Τη μέρα εκείνη τη συγκεκριμένη, παραμονή Δεκαπενταύγουστου, που επιβιβάστηκα στο «Ακρόπολις Εξπρές», έβρεχε καταρρακτωδώς, ο ουρανός ήταν κατάμαυρος, νύχτα είχε γίνει η μέρα, και το ταξί που με πήγαινε στον σταθμό προχωρούσε αργά και προσεκτικά. Σφυροκοπούσαν οι σταγόνες σαν λάμες ατσαλένιες το καπό και εξατιμίζονταν ακαριαία πάνω στην καυτή λαμαρίνα, βλαστημούσε ο ταξιτζής, «την πίστη μου», κι εγώ έκλαιγα τη μοίρα μου. Προμηνυόταν ταξίδι ανιαρό, τριάντα δύο ώρες μέχρι τη Χαϊδελβέργη, είκοσι οκτώ μέχρι το Μόναχο, ατελείωτο ντάκα ντούκα διαμέσου της Γιουγκοσλαβίας, με όλους τους Σέρβους που ανέβαιναν στο τρένο, κατέκλυζαν κουπέ και διαδρόμους, κουβαλώντας μαζί τους σαλάμια σκορδάτα και κοτόπουλα ψητά και καρβέλια ψωμί.

Και αν μεν είχες καταφέρει να βρεις κουκέτα, ήσουν

σε προνομιούχα θέση, τους είχες απ' έξω, σε κοίταζαν βέβαια ασκαρδαμυκτί, χωρίς ντροπή, από τον διάδρομο, σαν να 'βλεπαν κινηματογραφικό έργο πίσω από το τζάμι του κουπέ, κάνα δυο μάλιστα πιο τολμηροί έκλειναν στα κορίτσια το μάτι, έτυχε να υπάρξουν και κάποιοι που έκαναν πρόστυχες χειρονομίες, ή ξύνονταν επιδεικτικά, ή πασάτευαν τα πράγματά τους κοιτάζοντας να δουν αν και πώς θα αντιδράσεις.

Χειρότερα ήταν όταν δεν έβρισκες θέση στην κλινάμαξα κι έκλεινες κανονικό εισιτήριο και τους είχες μέσα στο κουπέ. Μιλούσαν δυνατά, λες και το 'καναν επίτηδες, έτρωγαν απίστευτες ποσότητες, και τα γεύματα κρατούσαν ατελείωτο διάστημα. Το ανυπόφορο ήταν όταν έβγαζαν τα παπούτσια τους...

Όταν γέμιζε το τρένο, οι τουαλέτες γίνονταν απρόσιτες, ή αν κατάφερνες να φτάσεις, αφού σε είχαν ακουμπήσει, τσιμπήσει, χουφτώσει, και από μπρος και από πίσω, ανακάλυπτες ότι θα έπρεπε να κάνεις την ανάγκη σου μπροστά σε βλέμματα φιλοθεάμονος κοινού, γιατί οι πόρτες είχαν μαγκώσει από τις ντάνες με τις βαλίτσες που είχαν στηθεί μπροστά τους.

Εμείς οι φοιτητές νιώθαμε μια πολιτισμική ανωτερότητα απέναντι στους Γιουγκοσλάβους, το ίδιο όμως πιθανόν αισθάνονταν και οι Γερμανοί τουρίστες, που τύχαιναν να ταξιδεύουν κι αυτοί σε κουκέτα, λιγοστοί βέβαια τότε, όταν κοίταζαν ή εμάς ή τους συμπατριώτες μας εργάτες απ' υψηλού, γιατί θεωρητικά κι οι δικοί μας έβγαζαν τα παπούτσια τους και υπέπιπταν γενικώς σε παρόμοια σφάλματα όπως οι κάτοικοι της γειτονικής μας χώρας.

Αλλά αυτά τότε δεν τα κοιτάζαμε, είχαμε ένα σωρό

προκαταλήψεις, τους είχαμε εύκολους τους χαρακτηρι-
σμούς, και επιδιδώμασταν στο άθλημα με μεγάλη ευχα-
ρίστηση.

Κρεμούσαμε λοιπόν ταμπελίτσες στους εκάστοτε συ-
νταξιδιώτες μας, πέντε τον αριθμό κάθε φορά. Φλώρους
ή φλωράκια λέγαμε τα παιδιά από καλές οικογένειες·
κουβαλούσαν πάντοτε μαζί τους σάντουιτς με φρέσκα
στρογγυλά ψωμάκια, με ζαμπόν και κασέρι μέσα, φορές
φορές η τσάντα είχε και τυροπιτάκια και φυσικά θερμός
με καφέ στο σακίδιο. Φλωράκι ήμουν κι εγώ, αναμφισβήτη-
τα, δε θέλω να απαριθμήσω τι κουβαλούσα. Επιστρατεύο-
νταν όλες οι προκομμένες θείες και ξαδέλφες, ανάλογα
με τις σπεσιαλιτέ τους η καθεμιά, και έφερναν για το ξε-
νιτεμένο παιδί κέικ, κουραμπιέδες και πάστα φλώρα.

Ψείρες λέγαμε τα πιο φτωχαδάκια, πάλι φοιτηταριό,
που δούλευαν και σπούδαζαν. Αυτοί κουβαλούσαν ολό-
κληρο καρβέλι και κονσέρβες, κορν μπιφ ή σαρδέλες στο
λάδι. Στην αρχή έριχναν βλέμματα φθόνου στα φρέσκα
φραντζολάκια των άλλων, που στην πορεία όμως έπαυαν
να είναι ελκυστικά γιατί μούλιαζαν απ' τη γέμιση και γί-
νονταν σιχαμερά. Ήταν όμως οι πιο τυχεροί, γιατί το καρ-
βέλι ήταν παντός καιρού, το ίδιο και οι κονσέρβες, και
προπάντων η νταμιτζάνα κρασί που συνήθως είχαν μαζί
τους, πεσκέσι για κάποιον μαέστρο στο εργοστάσιο όπου
δούλευαν, και που συνήθως δεν άντεχαν και του 'βαζαν
χέρι από το Βελιγράδι ακόμα. Και φυσικά επωφελούνταν
οι πάντες στο κουπέ, καμιά φορά και οι διπλανοί, που
έρχονταν απρόσκλητοι και στρογγυλοκάθονταν μαζί μας.

Έξι άτομα λοιπόν, ετερόκλητα, συνήθως νέα, αλλά όχι
απαραίτητα, συνήθως φοιτητές, αλλά όχι πάντοτε, έπρεπε
να στριμωχθούν σ' ένα κουβούκλιο λίγων κυβικών συν τα

μπαγκάζια, τις βαλίτσες, τα σακίδια, τις νταμιτζάνες, τις καλαθούνες, και καμιά φορά μαζί με μικρούς και μεγάλους τενεκέδες και χαρτονένια κιβώτια που περιείχαν τρόφιμα και που συχνά μουσκεύονταν από το περιεχόμενό τους. Έξι οι κουκέτες, τρεις από κάθε μεριά, η μια πάνω στην άλλη, στη δεύτερη και στην τρίτη ανέβαινες από μια μικρή μεταλλική ανεμόσκαλα, και κατά τη διάρκεια της ημέρας οι μεσαίες κουκέτες κατέβαιναν και γίνονταν ακουμπιστήρια για την πλάτη.

Τις νύχτες δυσκόλευαν τα πράγματα και συνέβαιναν πολλά, και συχνά τραγελαφικά. Οι ξένες μισογδύνονταν και ανέβαιναν στην επάνω κουκέτα, και έζησα επανειλημμένα με τα μάτια μου και με τα αυτιά μου τα «θου, Κύριε, φυλακήν τω στόματί μου» που διαδραματιζόνταν δέκα πόντους κάτω απ' το ταβάνι του κουπέ. Δεν υπήρχε όμως επιλογή. Κάποιοι το ευχαριστιόνταν κιόλας. Άκουγες τις χίλιες μύριες προστυχιές, ρεπερτόριο πειραγμάτων, υπονοουμένων και αναστεναγμών που σήμερα, λόγω της εξέλιξης των ηθών, έχουν βγει εκτός χρήσης και ισχύος. Τότε βέβαια όλα αυτά ήταν στην ημερήσια διάταξη.

Εμάς τις Ελληνίδες οι δικοί μας δε μας πείραζαν άγραφος νόμος. Βέβαια αν έβλεπαν ότι κάποια κουνούσε την ουρά της, δε δίσταζαν, αλλά τι τα θες, γνωριμίες των δύο ημερών, ποιος τις χρειαζόταν; Εμείς αυτό που ζητούσαμε ήταν δεσμός με προοπτικές γάμου. Όλα τ' άλλα ήταν πουτανιές, κι εμείς κρατούσαμε το κούτελο του μπαμπά μας καθαρό, χωρίς ύποπτα εξογκώματα που θα παρέπεμπαν σε έκλυτη συμπεριφορά των θηλυκών της οικογενείας. Κλασική η ατάκα του πατέρα στο σπίτι μας –«εγώ το κούτελό μου το έχω καθαρό»–, τόσο κλασική,

που κάθε φορά, έπειτα από κάθε παρασπονδία, ατόπημα, ολίσθημα, η ματιά μου καρφωνόταν στο επίμαχο σημείο, γεμάτη αγωνία, μπας και έχουν φυτρώσει κερατάκια. Αγωνία βέβαια είχαν και απ' την εδώ πλευρά του φράχτη, τους έτρωγε το μαράζι του ξενιτεμένου παιδιού και ο φόβος του παραστρατήματος, υπήρχαν και οι καλοθελητές, «...όλες οι Ελληνίδες στη Γερμανία με μαύρους τραβιούνται, το κάνουν, ντε, όλες κατρακύλησαν, όλες, άκου που σου λέω, μου το 'πε ένας ξάδελφος που ξέρει κάποιον που ταξιδεύει με νταλίκια, μέσα στα πράματα ο τύπος, εσύ εμένα ν' ακούς, ξέρω τι σου λέω...». Παπόρι ο μπαμπάς, τα 'βαζε με τη μαμά, «εσύ φταις, εσύ φαγώθηκες να τη στείλουμε, λες και δεν είχε πανεπιστήμια η Ελλάδα, άκου τα τώρα!».

Και δεν ήταν μόνο αυτό. Ήταν και τα πολιτικά. Έβραζε η Γερμανία από αντιστασιακούς, «κουμμούνια αμετανόητα, τους στέλνουν οι γονείς να σπουδάσουν κι αυτοί τη βγάζουν στα συλλαλητήρια και στις προκηρύξεις, στο πρώτο έτος είναι ακόμα. Εσύ πρόσεχε, καμιά σχέση μ' αυτούς, τι θες, να χάσει τη θέση του ο μπαμπάς σου, να του κάνουν καμιά δυσμενή, να τον στείλουν στα σύνορα; Μη διανοηθείς να πας κανένα ταξίδι σε καμιά Πράγα, σε καμιά Βουδαπέστη, ας είναι πάμφθηνά... και σαν; Τι κι αν πηγαίνουν οι συμφοιτητές σου; Κάθε αρνί απ' το μπατζάκι του κρέμεται, αυτούς θα κοιτάζεις; Να σπουδάσεις πήγες, όχι να κάνεις ταξίδια αναψυχής!».

Με κουκούλωναν λοιπόν με νουθεσίες, συμβουλές, ορμήνιες απ' τη μια, πουλόβερ, εσάρπες, σκουφάκια πλεγμένα στο χέρι απ' την άλλη, με γεμάτες βαλίτσες έφευγα κάθε φορά, και στ' αυτιά μου να βουίζουν οι τελευταίες οδηγίες προς ναυτιλλομένους, στην περίπτωσή μου προς

ταξιδιώτες του τρένου: «Μην κατεβείς σε καμιά στάση και φύγει το τρένο και σ' αφήσει, μη βγάλεις το κεφάλι απ' το παράθυρο, μη σταθείς στο ρεύμα...».

Πού να φαντάζονταν πόσο επίκαιρες, με έναν αρρωστημένο τρόπο, θα γίνονταν οι νουθεσίες τους εκείνη τη συγκεκριμένη μέρα που ξεκινήσαμε από τη Σαλονίκη με καταρρακτώδη βροχή, με ουρανό που έλεγεσ ότι κατέβηκε μαύρος και απειλητικός να καταστρέψει τη γη, με σκοτεινιά, απομεσημέρο ήταν κι έδειχνε νύχτα, προμήνυμα δυσοίωνο γι' αυτό που θα ακολουθούσε.

Πέρασαν χρόνια πολλά από τότε, κουβαλάμε πια τη ζωή μας στην πλάτη μας, λιγοστό το μέλλον που μας υπολείπεται, κρύφτηκε εκείνη η μέρα ανάμεσα στα φυλλοκάρδια μου, την κλείδωσα, τη σφράγισα, κι η ζωή μου πήρε τον δρόμο της, γεμάτη τραύματα και θαύματα. Τάχα την έφτιαξα εγώ, έτσι πίστευα δηλαδή, πήρα, λέει, τα χαλινάρια και οδήγησα τον αραμπά σε μονοπάτια περισσότερο ή λιγότερο κακοτράχαλα, μόνο που σήμερα, που λέω ότι ορίζω τη ζωή μου –λέω, γιατί στην πραγματικότητα ποιος την ορίζει; Φάνηκε κι αυτό τα τρία τελευταία χρόνια, που μας πήρε και μας σήκωσε η κρίση, και αλαφιαστήκαμε όλοι, όλοι μαζί κι ο καθένας μας χωριστά– λέω λοιπόν ότι, όσο κι αν έκρυφα, όσο κι αν σφάλισα τα μάτια μου, αυτό ήταν πάντα εκεί, πανταχού παρόν, παντοδύναμο, δηλητήριο σκέτο. Ασαφής εικόνα με αλλοιωμένα περιγράμματα και χρώματα, κίτρινο και φως, κακό φως, και πράσινο και μουντάδα, όπως όταν λιποθυμάς και μαυρίζουν όλα μπροστά στα μάτια σου.

Γιατί άραγε παράτησα τότε τη Νομική; Τρία χρόνια χαμένα, τόσα έξοδα, «εμάς δε μας σκέφτηκες πώς τα μαζεύουμε να σου στέλνουμε κάθε μήνα το έμβασμα;», και

δίκιο είχαν, δεν είναι ότι δεν είχαν, όλα τα δίκια δικά τους. Μόνο που δεν ήθελα ή δεν μπορούσα, δε θυμάμαι πια. Και γιατί μετά ως λύση η ψυχολογία;

Ήταν κι εκείνα τα όνειρα που δε μ' άφηναν, κάθε νύχτα το ίδιο όνειρο, με μικρές παραλλαγές, εφιάλτης και ηδονή μαζί· ούτε εφιάλτες είχα μέχρι τότε ούτε από ηδονές ήξερα. Τη λέξη την ήξερα, το περιεχόμενό της ήταν που αγνοούσα. Το 'μαθα και γλυκάθηκα. Απ' τα όνειρα. Ή από τους εφιάλτες. Όπως το πάρεις.

Όσο για τους άλλους, τους συνταξιδιώτες μου, δε μ' ένοιαζε, ούτε επεδίωξα επαφή μαζί τους. Εκείνοι ήταν που κάποια στιγμή στη ζωή τους ζήτησαν να με βρουν. Να κάνουμε τι; Να δώσουμε ο ένας στον άλλο άφεση αμαρτιών και να συνεχίσουμε τις ζωές μας;

Άκαρπες συναντήσεις, αυτό να σιγοκαίει κάτω από την επιφάνεια κι εμείς να μιλάμε για παιδιά και για σχολεία και για καριέρες και για κιλά που μπήκαν και για ρυτίδες που χαραχτήκαν.

Μόνο που εγώ ήξερα, το ένιωθα όλα αυτά τα χρόνια ότι κάποια στιγμή θα τον πληρώναμε τον λογαριασμό, με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο θα τον πληρώναμε...

Ο Βαγγέλης διηγείται

Τεφαρίκι το μέρος σ' ολόκληρη τη Χαλκιδική, δεν μπορείς να πεις, φιλέτο, μην κοιτάς που σήμερα έπεσαν οι τιμές και κάνεις κρα να σταυρώσεις αγοραστή. Να δεις, δυο χρόνια πριν, προτού μας πάρουν φάλαγγα η κρίση και τα μνημόνια, κάθε χρόνο προσφορές είχα, και καρ-

μπινάτες, όχι παίξε γέλασε. Πρόπερσι τέτοιο καιρό πάρκαρε στ' ανοιχτά ένας Ρώσος μεγαλοτάδε, θαλαμηγός κάτσε καλά, με τα σέα του και τα μέα του, κι ήρθε με το ταχύπλοο και τους δυο μπρατσωμένους να μου κάνει την πρόταση. Ο ίδιος ήρθε, σκέψου, και θα 'στελνε τον Έλληνα δικηγόρο του, είπε, να ορίσω εγώ την τιμή. Ό,τι θέλω, όπως τα θέλω και όπου τα θέλω τα λεφτά. Ήθελε όλο τον κόλπο, να τον κάνει ιδιωτική πλαζ, να λιιάζεται με τις γκόμενες. Το μεσαίο το κομμάτι, το πιο μεγάλο, το 'χα εγώ, τους άλλους τους είχε στο τσεπάκι του, τους τούμπαρε αμέσως. Φοβήθηκαν οι άνθρωποι, κοστουμαρισμένοι οι μπράβοι ντάλα καλοκαίρι και φουσκώμα κάτω απ' το σακάκι, «κύριε Βαγγέλη μου, τους φοβήθηκε το μάτι μου, είπα στον Γιάννη: “Μήπως πρέπει να ενδώσουμε;” Σάματις πόσες φορές ερχόμαστε το καλοκαίρι;». Αυτά η κυρία του γιατρού από δίπλα. Μόνο που εγώ δε χαμπαρίζω από τέτοια, μπράβους εσύ, την αφρόκρεμα του επαγγέλματος εγώ. Έναν κι έναν τους έχω, ψυχωμένα παιδιά, το λέει η καρδιά τους, και από ιδεολογία πρώτοι, με χαρά θα τον χαλνούσαν τον Ρώσο, μόνο να τους έλεγα «τσιράκι του Στάλιν ο μπαμπάς του, γιούρια, παλικάρια!», έφτανε. Δε χρειάστηκε, έκανε άλλες δυο απόπειρες το πρώην κουμμούνι... μου 'στειλε και τον αβοκάτο, βράχος εγώ, με το «σεις» και με το «σας», αλλά βράχος. «Επειδή δεν έχετε απογόνους, κύριε Καραβαγγέλη –εξετάσαμε την οικογενειακή σας κατάσταση–, είπαμε κληρονόμοι δεν υπάρχουν...» «Κατ' αρχάς», τους αντιγύρισα ευγενέστατος, «δεν μπορείτε να ξέρετε πόσα μπασταρδάκια έχω σπείρει all over the country» –πέταξα κι ένα αγγλικό, για να μη με θεωρούν και πίσω απ' τον κόσμο– «και ότι βέβαια τα συντηρώ, και τις μητέρες τους! Φυσικά, πέρα

απ' αυτό», τόνισα με σαρδόνιο χαμόγελο, «υπάρχουν η Εκκλησία και τα ιδρύματα. Η σωτηρία της ψυχής είναι πολύ μεγάλο πράμα». Κόκαλο, που λες, ο χαρτογιακάς!

Κάτι τέτοιους στο τσεπάκι μου τους βάζω εγώ. Αλίμονο! Θα 'φτανα εκεί όπου έφτασα αν δεν έβλεπα και πέρα από τη μύτη μου; Κι ούτε εύκολο ήταν, αν σκεφτείς από πού ξεκίνησα. Όχι ότι θέλω να τα θυμάμαι, και τι θα κερδίσω άλλωστε. Τα καλά, αυτά κρατάω μόνο στο μυαλό μου.

Πρώτος ήμουν στη γειτονιά στην Τούμπα –γέννημα θρέμμα της ηρωικής Τούμπας, σημείωσε το αυτό, η γειτονιά μου βγάζει άντρες, όχι τσιχλόμαγκες–, σ' όλα πρώτος, και στο νταηλίκι, ποιος κοτούσε να με παραβγεί; Η σαΐτα στο χέρι και η πετρούλα κατευθείαν στο δόξα πατρί.

Μπακάλης ο μπαμπάς, προσφυγόπουλο, μπακαλόγατος εγώ, και στην Κατοχή άρχισαν τα μεγάλα μπερεκέτια, τα μαυραγορίτικα, τότε ήταν που γλυκάθηκα και κατάλαβα πώς βγαίνουν τα λεφτά. Μ' άρεζε όμως και πιο πριν να μπερδεύομαι μες στα σακιά με το αλεύρι, στα ρεβίθια, στις ελιές, χωνόμουν στα αλίπαστα, στους τσίρους και τους μπακαλιάρους, κατέβαινα κάθε πρωί, πριν ακόμα πει ο μπαμπάς μου τον καφέ του, και άνοιγα το μαγαζί, σκουπίζα, σφουγγάριζα, από μόνος μου, δε μ' ανάγκαζε κανείς. Έβλεπα κι ότι δεν είχαμε χαΐρι με τα τερτίπια του μπαμπά μου· όπου φτωχός και ανήμπορος στον δικό μας έτρεχε. Λίστες τα βερεσέδια κι ούτε ελπίδα να πάρει πίσω κατιτίς. Φώναζε η μάνα μας: «Παιδιά έχεις, άμυαλε, τάζε τα ξένα, να μην έχουν τα δικά σου!». Δεν είναι ότι δεν είχαμε και υποφέραμε, αλλά όλα μίζερα, φτωχικά και μεροδούλι μεροφάι. Ιδεολόγος ο μπαμπάς, αριστερός και θρήσκος μαζί, κι ας μην ταίρια-

ζαν τα δυο τους, ανοργάνωτος στο κόμμα, όμως εκεί όπου μπορούσε βοηθούσε, μικρά πράγματα, ασήμαντα, και τότε έπαιρναν τα μάτια του πίσω απ' τους χοντρούς φακούς μια ονειροπόλα έκφραση, «ό,τι μπορεί ο καθένας, ό,τι μπορεί, παιδί μου», έλεγε. Ακριβοδίκαιος, μοίραζε το βράδυ τα καρύδια, τρία εγώ, τρία η αδελφή μου, «σιγά, μη βιάζεσαι, δεσ πώς κουρνιάζουν στο κέλυφός τους, τίμησέ τα, μάσα τα καλά». Εγώ όμως δε σκάμπιζα απ' αυτά, ήθελα δύναμη, να 'μαι πρώτος στην πιάτσα, να περνάει ο λόγος μου. Τριγύριζα στα σοκάκια της γειτονιάς μας, βαρούσα με πέτρες τους σουβάδες, ανήμερο θεριό, να πάρω με το ζόρι, με τη βία, ό,τι ήθελα, χωρίς να ξέρω τι ήθελα. Μισούσα τον πατέρα, τον αδύναμο, έφτυνα τη μάνα, κρυμμένος άνθρωπος αυτή, ποτέ δεν κατάλαβα τι την κυνηγούσε, συννεφιασμένη, αδιάκοπα φουρκισμένη, περιφρονούσα την αδελφή μου, σμιχτόφρουδη και κωλαρού, βλέμμα αδιάφορο, η ηλίθια. Ήθελα να φύγω απ' τη γειτονιά μας. Σπίτια-κουτιά, παράγκες τα περισσότερα, τολ, λαμαρινένιες οι στέγες, εμείς λίγο καλύτερα, κτιστό το σπίτι, από τα γερμανικά που 'χαν δώσει για αποζημίωση από τον πρώτο πόλεμο. Το σχολείο τενεκεδένιο, φτιαγμένο από ανοιγμένες τενεκεδολαμαρίνες, και τα ποδήματα από λάστιχο αυτοκινήτου, κι εκείνο χιλιομπαλωμένο, και σκόνη και λάσπη και κουνούπι. Και οι γείτονες μουντοί, κι ο πατέρας, ο μικρός ήρωας της γειτονιάς, μπακάλης ντεμέκ, και ψυχοπονιάρης από πάνω.

Λύσσαξα όταν κόλλησα στη Μαρία, μια βυζαρού στη γειτονιά, και με απέρριψε, λέγοντας ότι είχα μαύρους κύκλους κάτω από τα μάτια –κι εγώ τι να κάνω δηλαδή; Η φτιασιά μου είναι τέτοια, και σήμερα τους έχω– και ότι

βρομοκοπούσα, λέει, λαδίλα και φαρίλα, και προτιμούσε τον Ηλία, που ήταν καθαρός και η μάνα του του κολλάριζε τους γιακάδες. Έτσι, ε; Ψαρίλα, ε; Το μουνί σου μυρίζει φαρίλα, παλιοκαριόλα! Θα δεις ποιον παραγκώνισες! Ολόκληρο πλάνο εκδίκησης έστησα. Την ίδια την ξεπαρθένεψα και την άφησα να κλαίει κάτω απ' τα δέντρα, για τον φιλαράκο της όμως είχα καλύτερο σχέδιο: τους κύκλωσαν οι δικοί μου εκεί πίσω απ' τα πεύκα στο μικρό δασάκι. Εφτά το βράδυ ήταν, χειμώνας, κρύο και ψιλόβροχο και λάσπη. Μια ο ένας, μια ο άλλος έδιναν χαστούκια στον λιμοκοντόρο, αυτός παραπατούσε, αυτή τσίριζε σαν γουρουνίτσα που τη σφάζουν. Μετά καταπαίστηκαν μαζί της, «σ' άρεσε που σε γάμησε ο Βαγγέλης, σ' άρεσε, βογκούσες, ε, καριολίτσα;». Πράγμα που δεν ήταν αλήθεια, το ομολογώ, από φόβο και πόνο έσκουζε κι όχι από ευχαρίστηση, εκείνοι όμως τον χαβά τους, «βογκούσες, ε; Όλα τα μουνιά ίδια είστε!». Και δώσ' του της χούφτωναν τα μαστάρια, ο ένας από μπρος, και ο άλλος την είχε κολλήσει από πίσω και τριβόταν επάνω της.

Έτσι ξηγιόταν ο Βαγγέλης. Και τότε και αργότερα.

Έτσι κι όταν μπήκα στο κουπέ. Θα μου πεις, παλιά ξερά κομμάτια και τι τα θες τώρα και τα θυμάσαι, θα την ανεβάσω πάλι βραδιάτικα τη ρουφιάννα την πίεση και θα φωνάζει πάλι ο δρ Παρίσης, πανάθεμά τον. Μα τι ανάγκη έχει αυτός; Γαμάει ακόμα, λέει δηλαδή, και ποιος τον πιστεύει. Θα μου πεις, κι εγώ έχω κάνα δυο χρόνια που το σταμάτησα, από φόβο δηλαδή, γιατί με τα κουτιά τα 'παιρνα τα Βιάγκρα, έρχονταν κάτι Ουκρανές, δυο δυο, τα πουτανάκια, μίστερ Βανζέλ και μίστερ Βανζέλ, μια χαρά τις κανόνιζα, και ο παράς στο κομοδίνο! Πάντοτε το πλήρωνα το γαμήσι. Τίμια πράγματα, καλή συναλλαγή.

Εκείνη τη μέρα, μπουκωμένος ο καιρός και το 'χε γυρίσει σε μπουρίνι μεσημεριάτικα, ήταν ένα απ' τα ταξίδια που μετέφερα όπλα στη Γερμανία. Τέσσερα περίστροφα μες στον χαρτοφύλακα, Βάλτερ των 9, τσίλικα και γυαλιστερά. Σπέσιαλ παραγγελία. Συνήθως τα έκρυβα σε τενεκέδες σφραγιστούς, μια λάδι, μια τυρί, για τον ξάδελφο στη Φρανκφούρτη τάχα, κιχ δεν έλεγαν οι τελωνειακοί, τους είχα κούτες Πέτερ Στόιβεσαντ, Νιβέες, νάιλον κάλτσες, σαν φιλικατζής ταξίδευα, κανέννας δε με σταμάτησε. Ποτέ. Είχα και χαρτιά δυνατά. «Της εθνοσωτηρίου κυβερνήσεως», μιλημένοι όλοι. Κι είχα ξεθαρρέψει.

Την είδα και είπα: «Θα φάμε καλά». Σορτσάκι, χαίτη μακριά, ξανθιά, το βυζί όρθιο. Τις ήξερα εγώ αυτές, έβλεπαν δικό μας κι αλληθώριζαν, έβγαζαν δέκα μέρες τα μάτια τους εδώ, το φχαριστιόνταν, τα φορούσαν κανονικά στους δικούς τους χωρίς τύψεις, αδιάντροπες, λυσσάρες. Ήταν φορές που άφηναν τον άντρα και τα τζουτζουκλέρια τους στην ταβέρνα και χάνονταν με τον μνηστήρα στα λιόδεντρα. «*Wo warst du, meine Liebe?*»* ρωτούσε ο μαλάκας, «*Am Strand, spazieren gegangen*»**, απαντούσε ατάραχη η ξεσκισμένη. Σάματις δεν τα 'ξερα; Τα 'ξερα, όλες το θέλανε. Είπα, καλό το ταξίδι, σκέφτηκα να τη ρίξουμε και στον τελωνειακό, να του πεταχτούν τα μάτια έξω, να μην αρχίσει τις ερωτήσεις.

Μόνο που μετά πλάκωσαν οι άλλοι, α ρε την γκαντεμιά μου, μια μισότριβη, με το μάτι αλαφιασμένο, μια φοιτήτρια δικιά μας χοντρή, ένας τζιντιός***, απ' το όνομα το

* «Πού ήσουν, αγάπη μου;»

** «Περίπατο στην παραλία».

*** Εβραίος (υποτιμητικά).

μυρίστηκα, κι αυτός φοιτητής, παιδαρέλι, κι ένας ακόμα, μυστήριος τύπος, τριανταπεντάρης, αμίλητος, αγέλαστος.

Κέρασα τσιγαράκι, κανέναν, έβγαλα το θερμός, πρόσφερα καφέ, «θα πιούμε αργότερα στο βαγκόν-ρεστοράν», είπε η βαρέλα και κολλούσε το σάλιο της από το γαλλικό. Οχ, είπα μέσα μου, και πάλι οχ!

Πέντε επιβάτες στο κουπέ ενός τρένου σ' ένα ταξίδι του χαμού. Και η έκτη επιβάτιδα, η πέτρα του σκανδάλου, το φιτίλι που βάζει φωτιά. Το ανοίκειο συντελείται εκεί μπροστά στα μάτια τους και θα τους σημαδέψει μια ολόκληρη ζωή.

«Το τελευταίο πράγμα που αποτύπωσαν τα μάτια μου σαν στιγμή απολιθωμένη, σαν πίνακας που δεν άλλαξε όλες τις δεκαετίες που πέρασαν, είναι τα πρόσωπά σας πίσω από το κλειστό τζάμι· απαθή, αμέτοχα, αδιάφορα. Ουρλιάζω και δεν ακούω τη φωνή μου. Ούτε κι εσείς. Αλλά εσείς βλέπετε. Κι εγώ βλέπω εσάς να παρακολουθείτε το ανόσιο δράμα που παίζεται πάνω στα στραπατσαρισμένα ηλιοτρόπια. Το σφραγίσατε το τζάμι, αγαπητοί μου τοπινοί συνταξιδιώτες. Το σφράγισε η αδιαφορία σας.

»Από τότε ζείτε μ' αυτή την εικόνα. Τη φέρνατε καμιά φορά στο μυαλό σας; Ή την απωθήσατε; Όμως το ασυνείδητο, κυρίες και κύριοι, δεν έχει χρόνους, ενεστώτα, παρατατικό, μέλλοντα. Έχει μόνο εικόνες. Και ενοχές. Που φυτρώνουν ξανά και ξανά, όσο κι αν τις ξεριζώνουμε. Κάθονται εκεί υπομονετικά και περιμένουν την ώρα τους...»

Οι ζωές των έξι ηρώων χαρτογραφούνται από μοναξιά και έρωτες, από επαγγελματικά αδιέξοδα και οικογενειακά μυστικά. Με ρυθμό που όλο και επιταχύνεται, απογυμνώνονται και οδηγούνται στην τελική δραματική σύγκρουση, όπου το μαχαίρι χώνεται βαθιά κι ο καθένας θα πληρώσει για το μερτικό του στο φταίξιμο.

Ένα μυθιστόρημα που ταξιδεύει τον αναγνώστη σε εποχές ταραγμένες, από τις εκτοπίσεις των Εβραίων και το Άουσβιτς μέχρι τη θαμπή, κουρασμένη Ελλάδα του σήμερα.



Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ

www.psichogios.gr



ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 21428

Γ Ι Α Α Ν Α Γ Ν Ω Σ Τ Ε Σ Μ Ε Α Π Α Ι Τ Η Σ Ε Ι Σ